

Diplomata Belgica

De diplomatische bronnen uit de middeleeuwse zuidelijke Nederlanden

Korte gebruikershandleiding

De online databank *Diplomata Belgica* (**verder DiBe**) vormt de geactualiseerde opvolger van twee eerdere publicatieprojecten van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis: ten eerste de elfdelige reeks *Table chronologique des chartes et diplômes imprimés concernant l'histoire de la Belgique*, opgestart door Alphonse Wauters en verschenen tussen 1866 en 1971, en vervolgens de CD-Rom *Thesaurus Diplomaticus* (Brepols 1997), tot stand gebracht door Paul Tombeur, Philippe Demonty, Walter Prevenier en Marie-Paul Laviolette in samenwerking met de Nationale Commissie voor het woordenboek van het middeleeuws Latijn en met het voormalige Centre de Traitement électronique des Documents (Cetedoc) van de Université Catholique de Louvain-la-Neuve.

Diplomata Belgica biedt een kritisch overzicht van alle oorkonden, uitgegeven of niet, uitgevaardigd door privépersonen en wettelijke gezagsdragers uit de zuidelijke Nederlanden in de middeleeuwen. *DiBe* bestrijkt het gebied van hedendaags België en de gebieden die uit historisch oogpunt ooit deel hebben uitgemaakt van de zuidelijke Nederlanden maar vandaag in Frankrijk (Frans Vlaanderen en Henegouwen), Nederland (delen van de provincies Zeeland, Brabant, Limburg), het Groothertogdom Luxemburg en Duitsland (delen van het Rijnland) gelegen zijn.

DiBe bevat momenteel metagegevens over ongeveer 35.000 oorkonden in het Latijn, Oudfrans, Middelnederlands en Middelhoogduits, bijna 19.000 volledige teksttranscripties en haast 7.000 foto's van originele oorkonden. Het databestand beoogt volledigheid voor de periode vóór 1250 en zal in de toekomst vervolledigd worden met de opname van diplomatische documenten van de late middeleeuwen, echter zonder volledigheid na te streven.

De volgende paragrafen willen de gebruikers van *DiBe* op een eenvoudige en praktische manier op weg te helpen: hoe toegang krijgen tot *DiBe*, de interface begrijpen, zoekopdrachten verrichten en naar de databank verwijzen in een publicatie.

1. Toegang tot DiBe

DiBe is toegankelijk via de volgende URL: <http://www.diplomata-belgica.be/>

DiBe is voorlopig beschikbaar in het Frans en in het Engels, met uitzondering van het zoekveld *Résumé de l'acte* (*Summary*) dat enkel in het Frans is opgesteld, de oorspronkelijke taal van het project. De uitgevers wensen de databank in de toekomst ook bevraagbaar te maken in andere talen, in de eerste plaats in het Nederlands

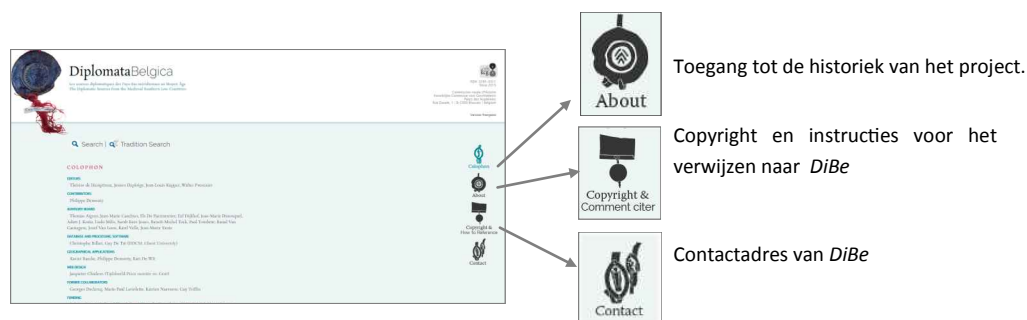
De taalkeuze voor consultatie gebeurt op het onthaalscherm of op een van de zoekschermen.

2. Interface van DiBe

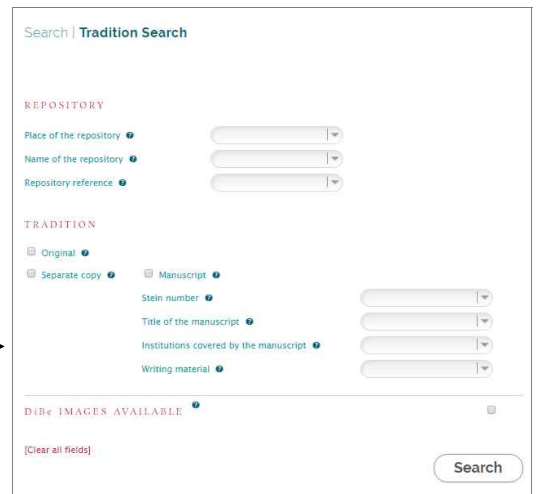
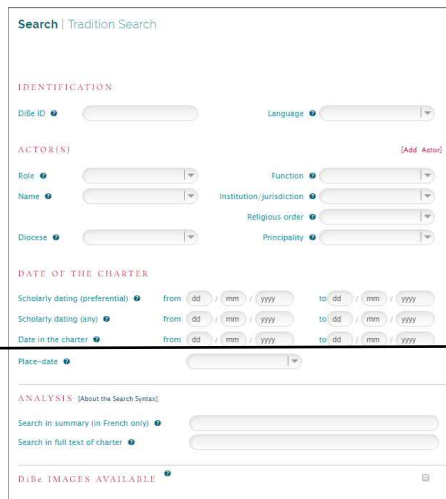
De interface van DiBe bestaat uit vier hoofdbestanddelen :

2.1. Een onthaalscherm (colofon)

2. 2. Twee zoekschermen :

Toegang hiertoe gebeurt via het onthaalscherm.

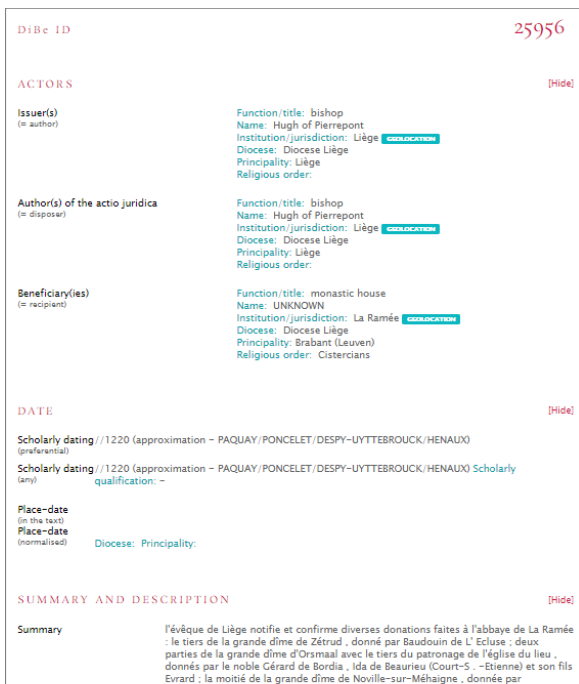

Het eerste zoekscherm (Search) laat toe documenten te selecteren op basis van hun interne kenmerken.

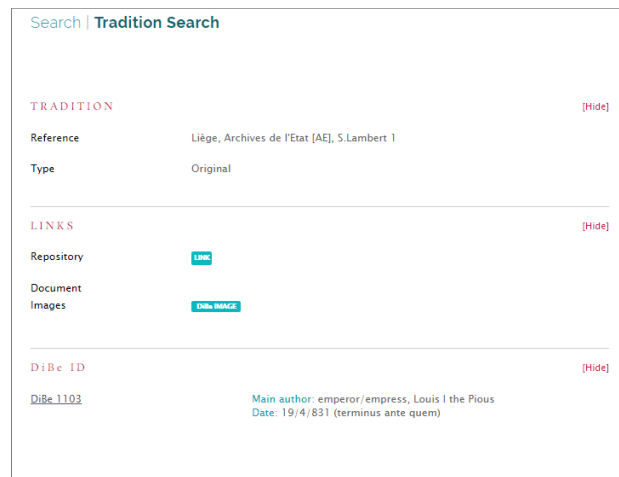
Zoek de oorkonden van een bisschop van Luik uit 1225 voor een cisterciënzerabdij .

Het tweede zoekscherm (Tradition Search) laat toe documenten te selecteren vanuit hun externe criteria, hun bewaarplaats of hun overleveringswijze .

Zoek alle originele oorkonden bewaard in het Rijksarchief te Luik .

2.3. Twee antwoordschermen die overeenstemmen met de criteria die ingevoerd zijn in respectievelijk de zoekschermen Search en Tradition Search .

Toegang hiertoe gebeurt onderaan de beide zoekschermen.

- Voor de weergave van het antwoord op het scherm verschijnt, is het mogelijk om te kiezen voor de weergave van alle resultaten

select all | unselect all

- ♦ of een **meervoudige selectie** door te voeren in de bekomen resultaten.

25956 Main issuer
Hugh of Pierrepoint - bishop - Liège
Main beneficiary
monastic house - La Ramée - UNKNOWN
Summary
l'évêque de Liège notifie et confirme diverse dime d'Orsmaal avec le tiers du patronage de de Noville-sur-Méhaigne, donnée par Angil de S. Jean-Geest, donnée par Adalhardus et celle de Villers-le-Peuplier par Baudouin de
Scholarly dating (preferential): //1220

24835 Main issuer
Hugh of Pierrepoint - bishop - Liège
Main beneficiary
monastic house - Herkenrode - UNKNOWN
Summary
l'évêque de Liège notifie et confirme la convention par laquelle le chapitre de Maastricht (forêt de Donderslag (Wijshagen, Meeuwen-Gruitrode)
Scholarly dating (preferential): //1220

- ♦ Het **aantal antwoorden per pagina** kan op voorhand worden bepaald door :

Display 10 | 20 | 50 results per page

- ♦ Als het **aantal antwoorden meer dan een pagina** bedraagt zal men gebruiken :

<< | -10 | -5 | -1 | page 1 | +1 | +5 | +10 | >>

- ♦ Eens de selectie van de antwoorden gemaakt, krijgt men toegang tot de **antwoordschermen** door

show details of selection

2.4 . Hyperlinks beschikbaar in de twee antwoordschermen

Search | Tradition Search

- ♦ De link **Geolocation** laat toe de auteur, de disponent of de destinataris van een oorkonde op een **kaart** te situeren (nu Google Maps).

Function/title: bishop
Name: Hugh of Pierrepoint
Institution/jurisdiction: Liège **GEOLLOCATION**
Diocese: Diocese Liège
Principality: Liège
Religious order:

De internetbrowser moet 'pop-up' vensters aanvaarden

- ♦ De links onder **Edition(s)** of **Secondary Literature** geven toegang tot de tekst van de uitgave of van het artikel vermeld in DiBe en die toegankelijk is op Internet (Google books, Gallica ...).

BRESSLAU H.-KEHR P.. Die Urkunden Heinrichs III. (Monumenta Germaniae Historica. Diplomata 4: Die Urkunden der deutschen Könige und Kaiser, V), Berlin, 1926-1931., n.51, p.64-66, **LEN**

51.
Heinrich bestätigt dem Kloster Stablo anlässlich seiner Anwesenheit bei der Weihe der Klosterkirche seine Besitzungen, insbesondere die ihm von Heinrich II. und Konrad II. restituierten sowie die von dem Abt Poppo angekauften und eingetauschten Güter, erneuert die Bestimmungen seiner Vorgänger gegen Übergriffe der Vögte und gebietet die dauernde Vereinigung mit dem Kloster Malmehy unter einem Abte.
Stablo 1040 Juni 5.
Originaldiplom im Staatsarchiv zu Düsseldorf (A). — Chartar von Stablo aus dem Anfang des 13. Jh. f. 43' ebenda (B).
Martène Coll. 2, 59 aus W(a) = Migne Patrol. 151, 1091 n° 5. — Bertholet Hist. de Luxembourg 3e, 18 aus a und D. — Beyer Mittelrhein. UB. 1, 367 n° 13 aus dem Maximiner Diplomatar des 17. Jh. 1, 219. — Polain Recueil des ordonnances de Stavelot 13 aus D. — Halkin und Roland Chartes de Stavelot 1, 212 n° 102 aus A. — Böhmer Reg. 1476. — Stumpf Reg. 2184.

- ◆ De link **Image DiBe** geeft toegang tot de foto('s) van originele oorkonden voorhanden in de collectie aangelegd in *DiBe*.

Liège, Archives de l'Etat [AE], Stavelot-Malmédy 7 [IMAGE DiBe](#)

De internetbrowser moet 'pop-up' vensters aanvaarden

Recherche | Recherche Tradition

Paris, Bibliothèque nationale de France [BNF], Manuscrit latin 10968

- ◆ De links onder **Repository** geven toegang tot algemene informatie over het archiefdepot waar het origineel of het handschrift wordt bewaard (adres, openingsuren...).

Repository [LINK](#)

BnF pratique

ATTENTION

Plan Vigipirate niveau « alerte attentat »

Jusqu'à nouvel avis :

- merci de vous munir d'une pièce d'identité pour pénétrer dans l'enceinte de la BnF.
- l'entrée Ouest du site François-Mitterrand est fermée.
- seuls les bagages de gabarit dit « cabine » (55cm x 35cm x 25cm) sont acceptés dans l'enceinte des sites de la BnF.

Un accès prioritaire est réservé aux :

- titulaires d'une carte d'accès à la Bibliothèque de recherche (niveau Rez-de-jardin)
- personnes en situation de handicap
- femmes enceintes
- personnes âgées de plus de 60 ans

Merci de bien vouloir suivre la signalétique mise en place à cet effet.

- > Adresses et transports
- > Contacts
- > Horaires des salles de

- ◆ De links onder **Document** geven toegang tot archivalische of codicologische informatie betreffende het origineel of het handschrift.

Document

[LIEN](#) [LIEN](#) [LIEN](#) [LIEN](#)

Telma

Actualités du carnet De
diplomatie

Répertoire des cartulaires
d'institutions religieuses
médiévales situés dans
l'espace wallon actuel

Journée d'études de l'UMR
Toléma (25 novembre
2016) - « Les registres de
délivrations urbains au
Moyen Âge : le «Midi» en
questions »

Journée d'étude IRHT-
LAMOP (3 novembre 2016)
: Écrits pratiques
municipaux et pouvoirs
dans le royaume de France
XIII-XV siècle

Répertoire des cartulaires
médiévaux et modernes

Accueil Recherche Glossaire Index Colop

**Cartulaire du chapitre cathédral Notre-Dame de Cambrai
original, Bibliothèque nationale de France, lat. 10968**

exemplaire-tradition | codicologie - élaboration | contenu

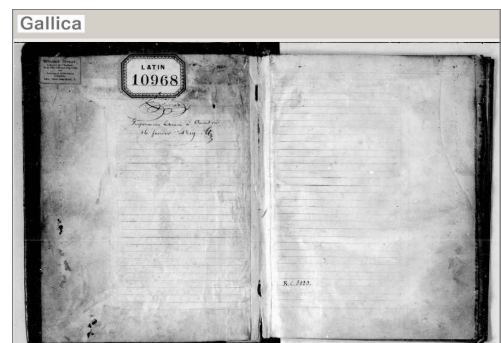
Datation : 1176 - 1200

Autres références

- ◆ De link **Image DiBe** geeft toegang tot de foto('s) van originele oorkonden voorhanden in de collectie aangelegd binnen DiBe of elders op het Internet.

Images

[IMAGE](#)

3. Een zoekopdracht uitvoeren in *DiBe*

De zoekcriteria worden ingevoerd in de **zoekvelden** waaruit de zoekschermen **Search** en **Tradition Search** zijn samengesteld (zie hoger punt 2.2).

[Clear all fields] wist indien nodig de inhoud van alle zoekvelden .

3.1. Elk zoekveld is voorzien van een **inhoudelijke helpfunctie** die bondig beschrijft welke informatie het veld bevat .

The **Search** interface shows a search field labeled **Principality** with a question mark icon. A hand icon points to the field, which is linked to a help text box: "The principality (kingdom, county, duchy, lordship) in which an actor was located at the time the charter was issued. Since the borders of ^{add Actor} principalities frequently changed, it is possible that one actor (person or institution) is located in more than one principality over the course of time. Enter one or select one or more options."

The **Tradition Search** interface shows a search field labeled **Place of the repository** with a question mark icon. A hand icon points to the field, which is linked to a help text box: "The place where the relevant archive or library is located. Enter one or select one or more options."

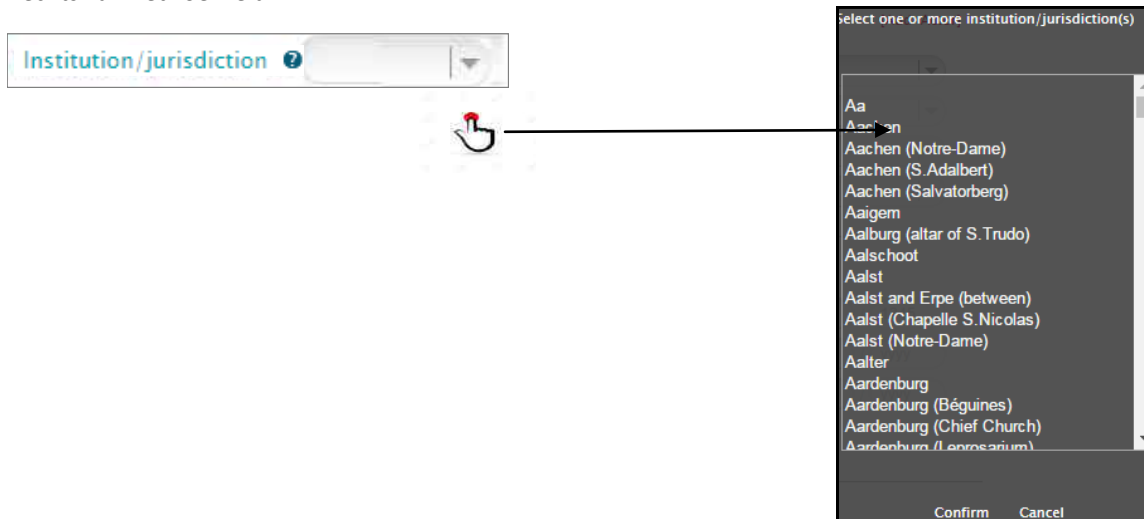
3.2. Een zoekcriterium invoeren in een zoekveld kan :

Door **rechtstreeks** de gezochte waarde in het zoekveld in te voeren.

The search interface shows the **Institution/jurisdiction** field with the value **Liège** entered. Below it, the **Scholarly dating (preferential)** field shows a date range: **from dd / 11 / 1240 to dd / 12 / 1245**.

Door één of meerdere **gezochte waarden te selecteren** in een valmenu. Het menu is toegankelijk via een pijltje rechts van het zoekveld.

The search interface shows the **Institution/jurisdiction** field with a dropdown menu open. The menu title is "select one or more institution/jurisdiction(s)". The menu lists various locations, including Aachen (Notre-Dame), Aachen (S. Adalbert), Aachen (Salvatorberg), Aaigem, Aalburg (altar of S. Trudo), Aalschoot, Aalst, Aalst and Erpe (between), Aalst (Chapelle S. Nicolas), Aalst (Notre-Dame), Aalter, Aardenburg, Aardenburg (Béguines), Aardenburg (Chief Church), and Aardenburg (L'expatrium). The menu has **Confirm** and **Cancel** buttons at the bottom.

- Men kan door het valmenu scrollen met behulp van de **schuifknop rechts** of door de **eerste letters** van het gezochte woord in te tikken.

Select one or more institution/jurisdiction(s) ?

- Kortrijk
- Kortrijk (Beguine court S.Elizabeth)
- Kortrijk (Count's chapel)
- Kortrijk (Notre-Dame)
- Kortrijk-Oudenaarde
- Kouderburg
- Kraainem
- Krabbendijke
- Krombeke
- Kröv
- Kruiningen
- Kumtich
- Kuringen
- Kuttehoven
- Kuurne
- Kuurne (Bonaarde chapel)
- Laar**

Confirm Cancel

Select one or more institution/jurisdiction(s) ?

- Liège (S. Lambert)**
- Liège (S. Lawrence)
- Liège (S. Léonard)
- Liège (S. Martin)
- Liège (S. Mary Magdalene)
- Liège (S. Maternus)
- Liège (S. Michael Chapel)
- Liège (S. Paul)
- Liège (S. Paul) - Liège (S. John)
- Liège (S. Peter)
- Liège (S. Pholien)
- Liège (S. Remacle)
- Liège (S. Remacle-en-Mont)
- Liège (S. Remi)
- Liège (Saint-Mathieu-à-la-Chaine)
- Liège (Val-des-Ecoliers)
- Lier

Confirm Cancel

Ctrl - Shift

- Men kan **meerdere waarden** selecteren in een menu door **gelijktijdig** de muis en de toetsen CTRL of SHIFT van het klavier te gebruiken.

- Eens de selectie gebeurd, klikt men de knop '**Confirm**' aan. De gezochte waarden zullen in het zoekscherm opgenomen worden.

Confirm Cancel

Institution/jurisdiction ? Liège (S. Paul)

3.3. **ACTOR(S)** = Auteur(s) van de oorkonde (*issuer*) , van de rechtshandeling (*author of the actio juridica*), beneficiaris(sen) (*beneficiary*).

De zoekvelden ondergebracht in Actor(s) betreffen de voornaamste betrokkenen in de totstandkoming van de oorkonde.

Het zoekveld **Role** laat toe één van de **drie functies** te selecteren die de betrokkenen uitoefenen

Select one or more role(s) ?

- Author of the actio juridica
- Beneficiary
- Issuer

Confirm Cancel

Author of the actio juridica De fysieke of morele persoon die de rechtshandeling die in het document is opgetekend heeft uitgevoerd (disposant). Dezelfde persoon kan ook de oorkonder (*issuer*) van de oorkonde zijn.

Beneficiary De beneficiaris en/of de destinataris in wiens voordeel de rechtshandeling is gebeurd en voor wie het document een rechtstitel is.

Issuer De fysieke of morele persoon in wiens naam of onder wiens verantwoordelijkheid de oorkonde uitgevaardigd wordt (oorkonder).

- ◆ Klikken op **[Add Actor]** laat toe **meerdere betrokkenen** in een document te zoeken. Dat kunnen *Issuers*, *Beneficiaries* of *Authors* van de rechtshandeling en/of van de oorkonde zijn.

The image displays two instances of the 'ACTOR(S)' search form. The top form has the following values: Role: Issuer, Name: Otbertus, Function: bishop, Institution/jurisdiction: Liège. A hand icon with a red dot is positioned over the 'Add Actor' button. The bottom form has: Role: Beneficiary, Name: (empty), Function: monastic house, Institution/jurisdiction: Liège (S.James), Religious order: Benedictines.

- ◆ Klikken op **[Remove Actor]** laat toe een toegevoegde betrokkene te verwijderen .

3.5. Verbindingsoperatoren tussen de zoekvelden

3.5.1. De zoekvelden in de schermen Search et Tradition Search zijn met mekaar verbonden door de **booleaanse operator [EN]**.

Zoeken naar documenten waarvan de graaf van Vlaanderen Filips van de Elzas de auteur is en waarvan de datum 1157 algemeen aanvaard is door historici.

Role = Actor [EN] Function / Title = count/countess [EN] Name = Philip of Alsace [EN] Institution / jurisdiction = Flanders

The screenshot shows the 'ACTOR(S)' form with the following values: Role: Issuer, Name: Philip of Alsace, Function: count/countess, Institution/jurisdiction: Flanders. The 'Add Actor' button is visible in the top right corner.

[EN]

Scholarly dating (preferential) = 1157

The screenshot shows the 'DATE OF THE CHARTER' form with the following values: Scholarly dating (preferential), from dd / mm / 1157, to dd / mm / yyyy.

3.5.2. Binnen een zoekveld zijn de gegevens met mekaar verbonden door de **booleaanse operator [OF]**.

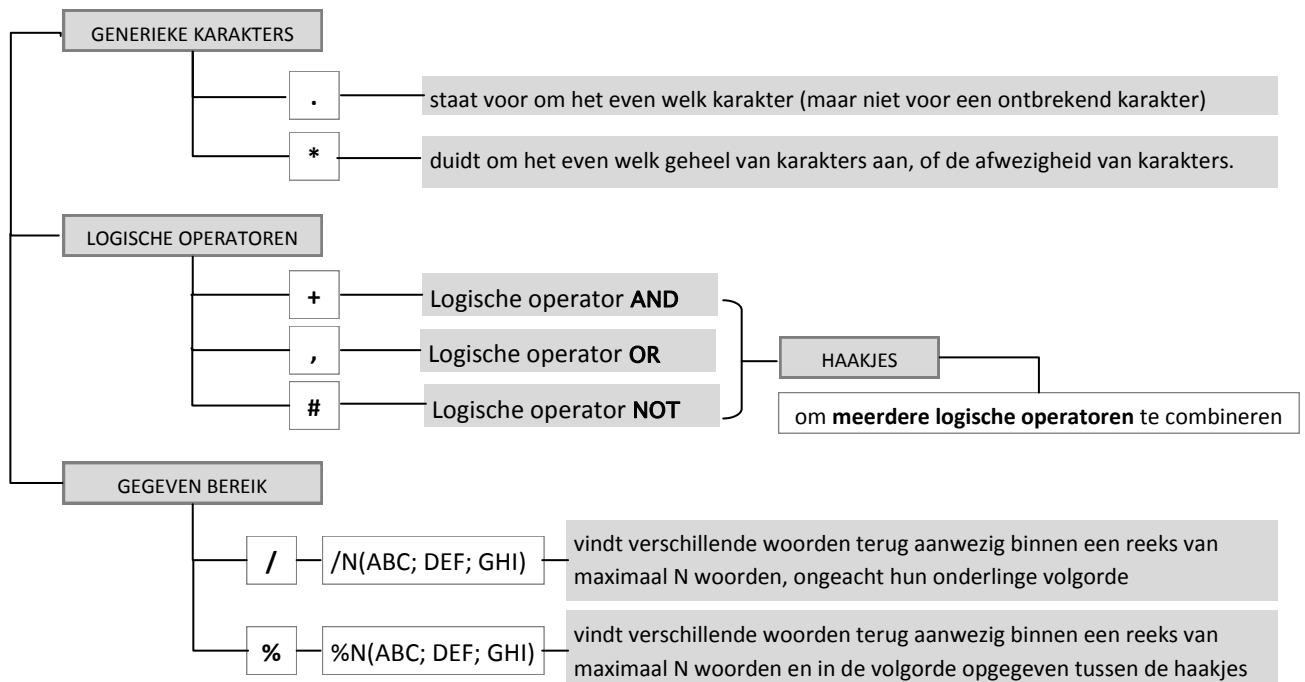
Deze operator wordt geactiveerd door de selectie van gegevens in de rolmenu (zie hoger 3.2.) en wordt gesymboliseerd door een **kompapunt**.

Zoeken naar documenten waarvan de graaf van **Vlaanderen** of van **Vlaanderen-Vermandois** Filips van de Elzas de auteur is

The screenshot illustrates the process of selecting an institution for a search. On the left, a dropdown menu titled 'Select one or more institution/jurisdiction(s) ?' lists various regions, with 'Flanders' and 'Flanders-Vermandois' highlighted. On the right, the 'ACTOR(S)' form shows 'Philip of Alsace' as the name and 'Flanders;Flanders-Vermandois' as the institution/jurisdiction. A separate box shows the resulting search term 'Institution/jurisdiction ? Flanders;Flanders-Vermandois'.

3.6. Een complexe zoekopdracht formuleren (Summary, Full text)

De velden [Search in summary \(in French only\)](#) en [Search in full text of charter](#) van het scherm Search bevatten vrije tekst waarbinnen **complexe zoekopdrachten** mogelijk zijn door het gecombineerde gebruik van :

ANALYSIS [\[About the Search Syntax\]](#)

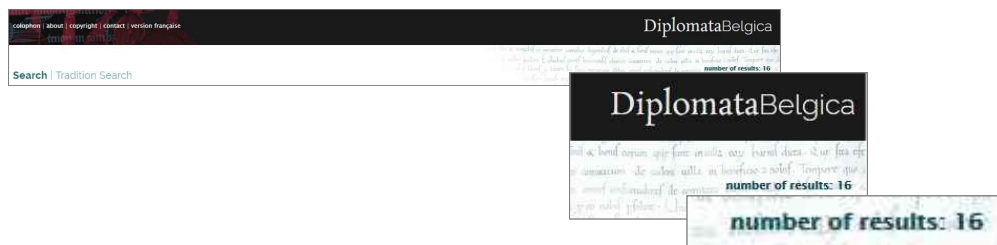
biedt toegang tot een **online help-bestand** waarin verschillende voorbeelden van complexe zoekopdrachten in *DiBe* worden gegeven.

3.7. Een zoekopdracht starten

Eens de zoekvelden ingevuld, druk **Search** om het **zoekproces** in DiBe te starten.

De **tijd nodig om een antwoord te krijgen** hangt af van de complexiteit van de vraag, in het bijzonder wanneer men de tekst van de documenten bevraagt met behulp van logische of nabijheidsoperatoren.

Het **aantal bekomen resultaten** wordt in de rechter bovenhoek van het zoekscherm weergegeven.

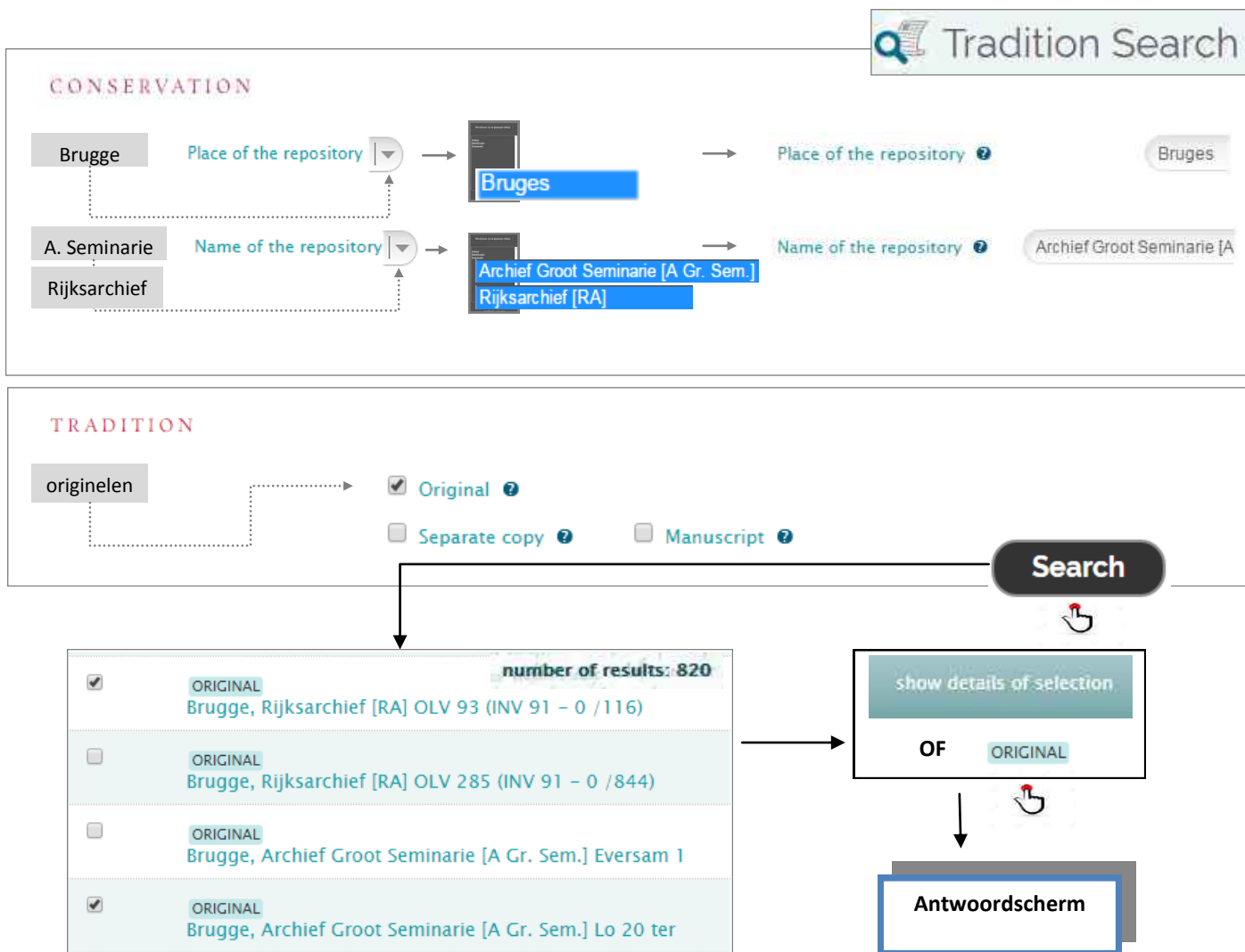

3.8. Weergave van de zoekresultaten

De selectie van de zoekresultaten en hun weergave wordt hoger beschreven (zie punt 2.3.)

4. Voorbeelden van zoekopdrachten in DiBe

Ik zoek de **originele oorkonden** bewaard in **Brugge** in de fondsen van het **Rijksarchief** en van het **Grootseminarie**.

Ik zoek naar **oorkonden uitgevaardigd** door **een graaf van Vlaanderen** voor een **benedictijnerabdij** gelegen in het **bisdom Atrecht**. Deze akten moeten zich binnen de chronologische vork **1202-1204** bevinden. Hun tekst moet de uitdrukking **“in nomine Domini”** bevatten.

 Search

ACTEUR(S)

oorkonden uitgevaardigd → Role → Issuer

een graaf → Function → count/countess

Vlaanderen → Institution/jurisdiction → Flanders, Flanders-Dampierre, Flanders (Franciscans), Flanders-Hainaut, Flanders-Hainaut-Namur, Flanders-Namur, Flanders-Vermandois

[Add Actor]

voor → Role → Beneficiary

abdij → Function → monastic house

benedictijner → Religious order → Benedictines

bisdom Atrecht → Diocese → Diocese Arras

DATE OF THE CHARTER

Scholarly dating (preferential) ? from dd / mm / 1202 to dd / mm / 1204

ANALYSIS [About the Search Syntax]

Search in summary (in French only) ?

Search in full text of charter ?

in nomine domini

Search

number of results: 1

1316] Main issuer
Baldwin IX of Constantinople - count/countess - Flanders-Hainaut

Main beneficiary
monastic house - Anchin - UNKNOWN

Summary
le comte de Flandre et de Hainaut notifie que Nicolas de Lallaing , du consentement de son frere Gossuin d'Anchin , et spécialement en rapport avec l'échange des terre et bois fait par son père et en rapport avec le

First result in full text
... -CRUX- **In nomine Domini** ...

Scholarly dating (preferential): /4/1202

show details of selection

OF 1316]

Antwoordscherm

5. DiBe als collaboratieve onderneming

DiBe is een open project. De enorme hoeveelheid informatie die in de databank geïntegreerd moet worden maakt dat het project een “work in progress” blijft.

In dit perspectief zijn alle voorstellen voor aanvullingen, opmerkingen en vragen altijd welkom. Hiertoe staat volgend email-adres ter beschikking: diplomata-belgica@ugent.be.

De gebruiker kan dit adres eveneens aanschrijven om de verantwoordelijken voor de database te contacteren indien hij/zij een specifieke zoekopdracht wil uitvoeren die niet kan gerealiseerd worden via de gewone Search-pagina online.

6. Hoe naar DiBe verwijzen in publicaties?

6.1. Naar de databank verwijzen

Diplomata Belgica. The Diplomatic Sources from the Medieval Southern Low Countries, ed. by Thérèse de Hemptinne, Jeroen Deploige, Jean-Louis Kupper et Walter Prevenier (dir.) (Brussels: Royal Historical Commission, since 2015). URL: www.diplomata-belgica.be (accessed December 25, 2015).

6.2. Naar een specifiek document verwijzen

DiBe ID 5535, in *Diplomata Belgica. The Diplomatic Sources from the Medieval Southern Low Countries*, ed. by Thérèse de Hemptinne, Jeroen Deploige, Jean-Louis Kupper et Walter Prevenier (dir.) (Brussels: Royal Historical Commission, since 2015). URL: www.diplomata-belgica.be/charter_details_fr.php?dibe_id=1242 (accessed December 25, 2015).

